

Előfizetési ár:

Egész évre ..... 4 frt.
Félévre ..... 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindennemű közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

19-dik sz.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőség-nél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

VETERINARIUS

állatorvógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, tr.

Tartalom: Állatorvos-törvényszéki esetek. Közli Dr. Czákó Kálmán tr. (I. Folytatás). — A baromfivész. Ableitner nyomán ösmerteti Dr. Nádaskay. (Vége.) — Kisebb közlemények. — Különfélék.

Állatorvos-törvényszéki esetek.

Közli dr. *Czákó Kálmán* tr.
(I. folytatás.)

Tekintetes Tanári Testület!

A ..... *i* kir. járásbiróságnak f. évi 124. sz. megkeresése folytán, a ..... *g* ..... *t*...perre vonatkozólag, van szerencsém a következőkben tenni meg jelentésemet:

..... *t*... *r* . m. é. április 23-án az ..... *i* vásáron eladott egy 16 éves tehenet ..... *g* ..... *n* mézárósnak. Miután a tehenet már előbb *J* ..... *ből* *Z* ..... *re* hajtották volt, most új tulajdonosa innen még az nap *o* ..... *ra* hajtotta be, a többi megvásárolt tehénnel, kocsi után kötve. A tehen, mire hazaért, beteg lett, mire is új gazdája azonnal elhívatta hozzá ..... *a* ..... *e*.. állatorvost, vele hivatalosan megvizsgáltatta s egyszersmind gyógykezelés alá is vétette.

A *látéleti bizonyítványban* az állatorvos a talált tüneteket nem írja le, hanem csupán a kórismét mondja ki, mely így hangzik: Gyomor- és bélgyulladás, hasmenéssel összekötve. Ebből következteti, hogy az állat már az átvétel előtt beteg volt, s utal az osztrák általános polg. tk. 924. §-ára, mely szerint szintén következtetni lehet erre, miután ő a tehenet már a vétel utáni első 24 órában betegnek találta. Ezen bizonyítvány kelt április 24-én.

A tehen az orvosi kezelésre sem lett jobban, sőt napról-napra rosszabbul, míg végre május 15-én, a vétel után 3 hétre, elhullott.

A *bonczolást* szintén ..... *a*... *e* állatorvos végezte. Az ezen alkalommal általa fölvetett jegyzőkönyvből a következő pontokat lehet kiemelni: Az állat roszul táplált. A végbél kidüledt s környéke hig, bűzös bélsárral van bepiszkolva. Az oltógyomor majdnem üres, nyákhártyája általában erősen vörös, rajta a nyombél felé, valamint a redőkön, lencsényi, borsónyi és nagyobb sötétpiros foltok mutatkoznak, melyek késsel le nem vonhatók.

Azonkívül a nyákhártya erősen duzzadt, s itt-ott különböző nagyságú állományvesztéseket is mutat. Ugyanezen változások vannak a nyombélben és éhbélben is, csakhogy a duzzanat és vörösség tetemesebb. A hurka- és végbélben kevés folyékony bélsár, a nyákhártya igen halvány s szivós nyákkal bevont. A többi szervek mindnyájan vérszegények, egyébként épek.

Ezen lelet alapján a nevezett állatorvos most is gyomor- és bélgyuladást kórisméz, mely miatt — véleménye szerint — elégtelen táplálkozás és általános vérszegénység következett be, s ezen utóbbi állapot volt okozója a halálnak is.

Minthogy az élő állatról fölvetett látéleti bizonyítványban a status praesens nem volt leírva, másrésről pedig a periratokhoz csatolt szakértői bizonylatokban a betegség lefolyásáról, valamint az alkalmazott gyógyjárásról sem volt említés téve: azért a kezelő állatorvostól utólagosan bekértek ezen irányban is az adatok kórtörténet alakjában. E *kórtörténet* lényegesebb pontjai a következők:

Status praesens: Az állat roszul táplált; a lábak és fülek kissé alacsonyabb hőmérsékűek; légzés 22, feltűnő, erősebb; érverés 52, igen gyenge A fizikai vizsgálat a mellen némi szörtyörejekeken kívül semmit sem mutat ki; köhögés nincs. A szájból igen kellemetlen bűz jön ki, nyákhártyája igen halvány, a sárgás felé hajló s erősen bevont. Az állat majdnem semmit sem eszik, keveset iszik nyelési nehézség nélkül; a bélürülések ritkábban történnek, a bélsár igen száraz és halvány. Az állat szomorú, lecsüggesztett fejjel s meggörbített háttal áll, tekintete merev, a köthártya sárgás. *Diagnosis:* Vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut (gastricismus). *Prognosis:* Kedvezőtlen, mert a láz csekély, az állat már nagy mértékben elsoványodott s igen vérszegény, tehát a bajnak már régóta kell tartania. *Gyógykezelés:* A szükséges ápolási és diätetikai intézkedések mellett kapott a tehen 2 napon át reggel és este keserűsöből és aloéből készült öntelék s a

végbélbe szappanos csőréket. *Lefolyás:* Az étvágy azonban nem javult, sőt az állat napról-napra soványabb lett, majdnem mindig feküdt, csak néha evett egy kis szénát s ivott korpás italt némi konyhasóval; — míg végre a láz fokozódása, teljes étvágytalanság, nagyfokú elsoványodás, folytonos fekvés és bűzös hig hasmenések mellett elhullt.

Végre még fel kell említenem a *tanúvallomásokat* is. . . . . *állatorvos:* A tehenet 16 óv óta ismerte, még pedig mindig egészségesnek, s az eladás előtti napon is annak találta. A . . . . . *csordás:* A tehén ő elébe járt, azt mindennap látta és egészségesnek ismerte. — A tehén még az eladást megelőző héten üzekedett. — *Az alperes bérese:* A tehenet ismerte, vásárra is ő hajtotta; a mennyire megítélheti, egészséges volt az. — *A fölperes két hajtsárja:* A vásárban a tehén még meglehetősen telt s látszólag jó húsban volt, azonban hajtás közben, még mielőtt hazaért volna, néhányszor leroskadt, az előbb felpuffadva volt állat vékonyan lelohadt, időközönként vizenyős bélsárt hullatott s csak nagynehezen lehetett a kocsit után lassan hazahajtani, úgy hogy a 3^{1/2} mértföldnyi utat 8 óra alatt lehetett csak vele megjárni.

A kir. járásbíróság a főnebbi tanukon kívül kihallgatott még három szakértőt, u. m . . . . . *e . . . . . d . . . . . n . . . . . n . . . . . és . . . . . z . . . . . z . . . . .* állatorvosokat. Ezek úgy vélekednek, hogy a tehén a vásárról hazahajtva, útközben igen is megkaphatta a gyomor- és bélgyuladást, főleg ha hirtelen megittatták. A két előbbi szakértő állítása szerint különben a többi tehenek vagy a hajtók általi bántalmazása miatt is megkaphatta ezen betegséget, míg . . . . . *z . . . . . z* ennek erőművi behatás folytán való támadását lehetetlennek tartja.

Az ítélet által a felperes keresetével elutasítván, perújítással élt, s kivánságára a . . . . . kir. járásbíróság intézetünket kereste meg véleményadás iránt, különösen a következő pontokra nézve:

1. Vajjon az 1878. évi május 15-én eldöglött marhánál észlelhető volt-e 1878. április 23-án azon betegség, mely elhullását okozta?

2. Vajjon az április 23-án állítólag egészen eladott marhán 24 óra mulva idült betegség fejlődhetett-e ki?

3. Vajjon 3 mértföldnyi távolságra 24 óra alatt tett hajtás folytán bekövetkezhetett-e az állatorvosi bizonyítványban constatált idült baj?

Vélemény.

Mielőtt ezen kérdésekre a feleletet javaslatba hoznám, előre kell bocsátanom, hogy az . . . . . *a . . . . . e* állatorvostól utólagosan bekért kórtörténet többszörösen ellenkezésbe jön az általa 14 hónappal előbb kiállított látéleti bizonyítvánnyal és bonczolási jegyzőkönyvvel. Nyilvánvaló, hogy ezen hosszú idő alatt elfeledte a tehennek az első vizsgálat alkalmával észlelt állapotát, s összetéveszti ezt annak 3 héttel később, az elhullást megelőzőleg észlelt állapotával. Innen magyarázható, hogy a kórtörténet-

ben a status praesens egyik tünete gyanánt nagyfokú elsoványodást és általános vérszegénységet említ, holott erről az első bizonyítványban szó sincs, sőt a tanúk, még a felperes hajtsárjai is, éppen az ellenkezőt állítják; de nem is valószínű, hogy egy mézszáros megvenne egy 16 éves tehenet, ha ez nagy fokban el van soványodva és egészen vérszegény, ha tehát se mindjárt le nem vágthatná, se nem lehetne reménye, hogy még egy kissé húrra hozhatja. Így állítja továbbá . . . . . *a* a kórtörténetben, hogy az állatnál székszorulást talált („Excrementa gingen verzögert ab, der Mist war sehr trocken und blass”), míg az első bizonyítványban határozottan hasmenést constatál („Magen-Darmentzündung, verbunden mit Diarrhoe”), s a hajtók is azt vallják, hogy a tehén útközben vékony, vizenyős bélsárt hullatott. Azonkívül sem az első bizonyítványban, sem a bonczolási véleményben nem szól arról, hogy a betegséget idültnek tartja; csak most utólagosan használja a kórtörténetben több helyütt az „idült” szót. A kórtörténet tehát reánk nézve nem bír semmi értékkel; azért is, és mivel az első bizonyítvány a pusztán diagnoson kívül nem nyújt semmi tájékoztatást: csupán egyetlen szempontot használhatunk fel szakértői szempontból, t. i. a bonczolási jegyzőkönyvet. Az ebben leírt tünetek foka és kiterjedése pedig azt mutatja, hogy a betegség igenis lehet úgy körülbelül vagy 3 hetes, vagyis az állat megvétele óta tartó, de semmi sem szól a mellett, hogy éppen idült vagyis a közönséges értelmezés szerint 6 hetes volna már. (Különben az „idült” szót a felperes csupán önkényesen használja; — a szakértői bizonylatokból ezt nem olvashatta). Igen, csak hogy egy 3 hetes baj kórbonczolási tüneteire nézve egy nap már nem tesz lényeges különbséget. Ha úgy látszik, hogy a baj lehet 21 napos, akkor már lehet 22 napos is, pedig ez a bíróság előtt roppant különbséget tesz, mert az előbbi esetben a tehén csak új tulajdonosánál kapta betegségét, míg az utóbbi esetben már az eladó úgy adta el mint beteget. Nem marad tehát más hátra, mint a tanúvallomásokat és a lehetőséget hívnunk segítségül. Minthogy az összes tanúk, még a felperes hajtsárjai is, azt állítják, hogy a tehén az eladáskor még látszólag egészséges volt, föl kell tennünk, hogy csakugyan az volt, annyival inkább, mivel semmi körülmény sem áll előttünk, mely az ellenkezőt bizonyítaná. De másrészt az A) bizonyítványban constatált gyomor- és bélgyuladással meg sem tehetné volna az utat *Z . . . . . től O* ig,

mindjárt az út kezdetén abba kellett volna hagyni a továbbhajtást. Ha pedig egészséges volt, akkor az állatorvosi bizonyítványban említett gyomor- és bélgyuladást csakugyan hajtás közben kellett kapnia, valamely általunk nem ismert káros behatás, talán tisztátalan vízből vagy hirtelen történt itatás következtében, a miben ismét megvan a lehetőség, különösen egy 16 éves tehenénél, melynél a szervezet resistenciája már csekélyebb, vagyis más szóval: a melynek már igen könnyen megárt minden. Különben már maga az út terhe is, főleg hegyes-völgyes úton, képes egy ily koros tehenet megbetegíteni. Meg kell még emlí-

tenem, hogy a kir. járásbiróság által hozzánk intézett kérdőpontok utolsójában, bizonyára tollhibából van említve, hogy a tehén 24 óra alatt tett 3 és fél mfdnyi útát; ez pedig nagy különbség, mert míg itt egy mfdre 2 óra esik, amott 8 óra esnék. És most bátor vagyok a következő feleletet hozni javaslatba a kir. járásbiróság kérdéseire :

Ad 1. Nem szükséges, hogy a május 15-én elhullt tehénél a halálát okozott baj már április 23-án észlelhető volt légyen, sőt a főbőbbiek nyomán föl kell tennünk, hogy a baj meg sem volt még.

Ad 2. Az április 23-án állítólag egészségesen eladott marhán 24 óra múlva idült betegség ugyan nem fejlődhetett, de mindenesetre kifejlődhetett az A) alatti állatorvosi bizonyítványban említett gyomor- és bélgyulladás.

Ad 3. A hazahajtás folytán, tekintettel az állat korára és az út minőségére (még akkor is, ha ez 24 óra alatt történt meg, annyival inkább pedig, ha 8 óra alatt ment végbe) igenis bekövetkezhetett az A) alatti bizonyítványban constatált (bár nem idült) baj.

Budapest 1879. augusztus 20-án.

Dr. Czako tnr.

A baromfivész.

Ableitner nyomán ösmerteti Dr. Nádaskay.

(Vége).

Buhler állatorvos (1866) sok lud gyanítólagos megmérgeztetését írja le, de a melyek inkább valamely járványszerű betegségben hullhattak el. Nevezett állatorvos hivatván, 262 drb nyolcz falkába osztott és 9 tulajdonos birtokát képező liba közül már 115 drbot eldögölve talált, 145 drb még a betegség tüneteit mutatta. A tulajdonosok közlése szerint a libák egy része egy este, más része pedig másnap este egy patakon ittak volt hazatérésük előtt, s jóllakva, betegségnek minden nyoma nélkül tértek haza; de 24 óra alatt a legtöbb már beteg volt sőt elis hullott; azok, melyek megelőző napon lettek ama patakon itatva, hevesebben betegedtek meg s majd mind elhullott; míg a másnap itatottak kevésbé veszélyesen betegedtek meg, s a legtöbb megis gyógyult. — A beteg ludak szomorúságot, merev járást mutattak; a betegek állani képtelenek, nem esznek, nagy szomjúságot tanúsítanak, gyakrabban vizes nyákot hánynak; erős hasmenésük van, az ürülék kezdetben vöröses, később mind inkább fehéres, igen hig. Elhullás után nagy büzt terjesztenek, s az igen gyors rothadás jeleit (az alfel zöldén elszínesedik) mutatják. — A bonczolás következőket mutatta: Az izomgyomor sárga belhártyája fellazult, részben levált, az alatta levő rétegben veres foltok; a bélhuzam igen porhanyó, nyákhártyája erősen lazult, helyenkint lobosodott; tartalma vereses, hig, igen bűzös. A máj igen nagy, porhanyó, sötét színű; az epehólyag sötétzöld épével telt.

A betegségnek oly kiterjedésben és hirtelen volt

fellépte igen valószínűvé teszi, hogy az említett patak vize volt megmérgezve.

Hahn körállatorvos tudósításai szerint az 1873. és 1874. év nyári hónapjaiban egy sajátságos, igen gyors és öldöklő lefolyású betegségben felső Elsass Gebweiler körének majdnem összes baromfia eldögölt; csak egy községben is 500 drbnál több hullott el. A baj, mely kivétel nélkül minden nemű baromfit megtámadott, következő tünetekkel jelentkezett: A látszólag még legegészségesebbek hirtelen elszomorodtak, tolluk felborzadt, tarajuk és csőrük elkékült, majd eldőlték s heves rángások között elhullottak. A baj fél — néhány órai lefolyást mutatott. Mintegy 20 drb különféle baromfin tett bonczolás eredménye: A test külfelületén, a tollak eltávolítása után, 5—10 Ctm. mekkoraságu zöldes-kékes foltok voltak láthatók, melyek halál után is több óráig megmaradtak; a csőrből nyúlós, tapadós nyálka folyt ki. Az agy erősen vérbő, az agyburkok véredényei erősen belöveltek s kissé a felszín fölé emelkedtek. A tüdők felületén a pleura alatt, meglehetősen mennyiségű világos piros, habos vér gyülemllett; átmetszve állományuk feketés vérral egészen átívódott, úgy hogy némely tüdő fekete, véres kasához volt hasonló. A sziv külseje rendes; a kamrák s a nagyedények nyúlós sötét, kátrányszerű, alvadék nélküli vérral erősen telvék. A gyomor részint tapadó nyákkal, részint emésztetlen eledellel, s leginkább homokkal keverve magvakkal telt vala. Az egész bélhuzam savós hártájának véredényei erősen belöveltek, a nyákhártyán sötétpiros foltok és valóságos vérömlenyek; a bélmirigyek általánosan duzzadtak, fellazultak, némelyek rostaszerűen átlukgattak; a nyákhártya színe fölé kiemelkedtek; kivált a vastagbél solitar mirigyei fekélyesen elfajultak s részben elroncsoltak; a belek tartalma még inkább nyálkás jellegű, noha igen hig. A fodormirigyek nagyobbodtak, sötét vérral átívódtak. A máj felszínén törékeny, puha, belsejében igen vérdús; az epeutakban sok, sötét, sűrű, nyúlós epe; az epehólyag majdnem üres. A lép igen vérdús, de alig nagyobbodott s állománya világosabb színezetű, mint rendesen. A vesék szintén igen vérdúsak. Az élőkön és a hullákon észlelt tünetek alapján tehát *Hahn* e kört „*baromfivész*”-nek (baromfipestis) ismerte.

Hahn ama betegség megakadályozására a következőket ajánlta : 1) eledelül főtt burgonyát zabbal s kevés sóval, kissé savanyodottan; italul az u. n. vasoltó vizet (melybe kovácműhelyekben a vasat oltják), vagy fenyőlevelek, akár pedig fenyőtozok gyenge főzetét mogorónyi vasgálicot vetve bele; 2) a baromfiólak legszigorúbb tisztántartását; azok forró lúggal kimosandók s aztán chlormészszel vagy karbolsavoldattal kimeszelendők; 3) nappal a baromfi lehető sokat a szabadban tartózkodjék; 4) az eldögölt állatok húsának élvezetét hatályosan elrendelje; 5) az elhullottak elásátát szigorúan elrendelje (eltiltván azokat egyszerűen a szemétdombra dobni). — Egyszersmind a husvizsgálatot szigorúbban rendelje teljesíteni, s a hol még nem volt, azonnal fogatosíttatá.

Ezen rendszabályokat a legjobb siker követé, mert hol pontosan követték, — több új betegség nem fordult elő.

Franck tnr a müncheni állatorvosegylet 1877. októberi ülésében szóban hozván a baromfivészt, a következő kérdéseket állítá fel: 1) fejlődik-e ama vész náluk spon-tán? 2) ha az nem történik, valjon kívülről, talán Olaszországból hurczoltatik be? 3) valjon az tiszta contagium-e vagy nem? Ezen kérdések megoldása nagyérdekű az állatorvosrendészet és járványtörvényhozást illetőleg.

Friedberger tnr közli néhány eseten tett észleleteit; melyeknél a körtünetek valamely sajátságos lobjára a légzőszerveknek mutatnak, és vagy mint Croup és Diphtheria, vagy mint Zoospermosis fogható fel. A lobtermények gyakran oly tömegben halmozódnak fel, hogy a fejcsontok és szemek is elpusztítottak. Ama a tyukoknál többnyire besűrűdő genyes termék a górcső alatt kereksejtek és alsóbbrendű szervezeteket mutatott, a béltartalom gyakran csak felhámból és bacteriumokból állott. Életben ama megbetegedett állatok tollazatuk felborzadt, szemük váladék által beragadt, csőrük s lábaik hidegek, alfelük szennyezett. A halál gyakran igen gyorsan beáll. A betegség határozottan ragályosnak bizonyult; de behurczoltatására vonatkozólag még nehezen lehet valami bizonyosat megállapítani.

Mayer ker. állatorvos (Rottenburgban) írja, hogy ott s a községben egyik zivataros márczius és aprilis hónapban igen öldöklő járvány pusztította a minden nemű, korú, fajtájú és ivarú baromfit; éjjel nagyobb volt a halandóság mint nappal, s csak kevéssel az állat elhullása előtt volt azon észrevehető, hogy étvágya megszűnt, feltűnően álmos; sárgás, nyúlós nyákot hány, ürüléke is hasonló; taraja sötét vörös vagy kékes fekete, hangja érdes s mintegy csukló, füttyülő; a lélegzet nehéz. Némely állat, tojásain ülve hullott el; a betegség csak kivételesen tartott egy egész nap.

A bonczlelet: a bőr kékesen elszinesedett; a hús hamar rothadt; az ornyákhártya erősen vörösödött, vékony nyákkal bevont; a begyben bűzös kása; a bélhuzam kívülről erősen vörös, belül pedig lágy, genyes nyákréteggel bevont; nyákhártyája kivált a végbél felé vérömlenyekkel rakott; a máj nagyobbodott, sárga, könnyen szétnyomható, epehólyagja igen telt; a lép nem nagyobb, kissé lágy; a tüdők vérrel egészen elteltek, ellágyultak vagy tömöttebbek; a szív kívül és belül vérpontokkal hintett, a jobb szívfélben a vér felhalmazott; különben a vér fekete, lágy alvadt, savószegény, keveset fest s oly kevés, mintha az állat vért veszett volna.

A kezelés (kénvirággal, lisztben s vasgáliczczal 1—2%) többnyire sikertelen; ajánlották: jó meleg, tiszta levegővel bíró tartózkodási helyet, jó szemes eledelt, tiszta s eczetes vizet; a betegek elkülönítését az egészségesektől; a vész-ólak fertőtlenítését s a baromfi szoros felügyelését.

Vogel tnr (Stuttgartban) igen nagyérdekű közle-

ményt ad egy Württemberg több községében az 1877. év elején ott s a környékben dúlt baromfivészről, mely egy hét alatt több ezer tyúkot és réczét pusztított el; hirtelen támadván meg a szárnyasokat s néhány óra alatt előlvén azokat, hogy szinte mérgezésre is kelt gyau.

A betegség sok alakban lépett fel, s épen azért ne-héz volt a járvány eredetének kutatása; mégis sikerült *Vogel* tnrnak a górcső segélyével annak valódi okát felfe-dezni. A betegség ugyanis számtalan roppant apró élődi bevándorlásában áll, a melyek a testben elterjedve, külö-nösen a nyákhártya mirigyekbe s a májba fészkelik magu-kat, a legalsóbbrendű élődiékhez tartoznak, oly mekkora-ságúak mint a véresejtek, s leginkább rokonok a sejtes Amöbákkal (*Eimer* szerént gregarinák). Főleg az által ölik el az állatot, hogy roppant elszaporodván, az életre fontos szöveteket elnyomják. — A kór távoltartása cél-jából meg kell akadályozni amaz élődiéknek a testbe jut-hatását. Ugyan nem tudni bizonyosan, honnan erednek azok, de legtöbbször az eledel által jutnak a testbe. *V.* tehát tanácsolja, hogy az lehetőleg tisztán adassék s hogy minden szemes eledel bő vízben öblíttessék le. Sze-rénte házinyulakban még gyakrabban található a grega-rinák, miért is nem kellene azokat baromfiudvarokban tartani; ugyanaz okból üdözendőknek mondja az egere-ket, patkányokat, denevéreket, s hátrányosnak tartja ele-delül a férgeket és rovarokat. — Igen fontosnak tartja a betegek azonnal elkülönítését s az ólak alapos tisztogató-sát, fertőtlenítését; itálul még az egészséges állatoknak is a vizükbe salycil-sav hozzáadását ajánlja, az eledelbe pe-dig kénvirágot és alkénsavas natront (1 — 2 grm darabon-ként s egy napra) javasol.

Vogel leírására egy szakértő valamelyik lapban el-lenvetéseket téve, azt állítja, hogy: A szóban lévő beteg-ség nem új; elvult és van az már terjedve minden barom-fityenészto országban s így a legkülönbözőbb elnevezésekkel illeték (baromfivész, cholera, diphtheria stb.) — Az angol állatorvosi irodalomban előforduló adatok azt új, azelőtt ismeretlen betegségnek tüntetik fel. München vi-dékén s másutt is, hol a járvány által sokat szenvedtek volt, a behurczoltatására vonatkozó kutatások gyakran oly eredménytelenek voltak, hogy spontán támadását fel-tételezni kellett; sőt némelyek ragályos jellegét is tagad-ták. Erre azonban feltűnő példák szolgáltak. Így egy te-nyészto a járvány által megtizedelt baromfiállományából megmaradt néhány darabot biztosságba helyezni akarván, falura vitte; de ott is hullottak azok, sőt kinek udvarába beállítottak volt, a vendéglős tyúkjai is elvesztek. Egy másik tenyészto a járványban elhullott tyúkok néhányát egy szegény asszonynak (kérésére) ajándékozott, ki azo-kat elfogyasztá, rövid időre rá, a házban, hol amaz asz-szony lakott, kiütött a baromfi között a járvány. Alkalma-sint a szemétdombra kivetett belek és tollak által az azon kotró egészséges tyúkok fertőztettek. Hasonló eset és kü-lönböző hozható fel; úgy hogy a járvány tovább terjedé-sére a legszigorúbb övrendszabályok alkalmazandók. *Vo-*

gel ugyan „nem egészen veszélytelennek” állítja az elhullott állatok húsának élvezetét, mégis úgy látszik bátran lehet azt enni; a mennyiben annak következtében történt megbetegedés nem igen volt hallható. Kuttyák s macskák is fogyaszták nyersen ama húst minden hátrány nélkül. Ama szakértő állítása szerint a járványkor, mely ugyan mindennemű baromfit meglep, de a galambok mindig megkímélve maradtak, — az első esetek rendszerént kiválólag gyors lefolyásúak, úgy hogy gyakran mérgezési gyanút keltettek; de később lassúbbá válik az, — úgy hogy a járvány vége felé gyógyulási esetek is fordulnak elő s a betegség hevesége csökken. Maga a betegség igen érdekes sajátlagos sokalakúsága által.

Az egyik szervezetben a legmagasabb fokban kifejlődve minden fontos szerve elterjed; míg a másik szervezet már a kezdet szakában elhull. Ugyanazon baromfiudvarban elhullott állatokon tett bonczolatok hosszú sora a legkülönbözőbb, látszólag össze sem tartozó képeket adják. — Ama szakértő *véleménye* szerint, úgy látszik, mintha a baromfinál különben rendes, szelid kóralakok bizonyos, előttünk ösmeretlen feltételek mellett, veszélyesekké (pernicios) s felette ragályzó jellegűvé válnának. — Igen gyakran a járványnál diphtheriticus lobról szóoltak, el nem titkolva azonban, hogy úgy a kórodai mint a kórbonczi lelet is ahoz csak külső hasonlatot mutat; ezen tünetek épúgy hiányozhatnak, mint nem, noha többnyire jelen vannak. A *tömeges megbetegedésnek* gregarinosisra való visszavezetése hosszas és beható észlelések által sem bizonyíttatik be; azért a *V.* által ajánlott arra irányzott óvintézkedések is jelentéktelenek. A bajnak távoltartásában eddig az ismételt és általános fertőtlenítést állandó siker kísérte.

Az eddigi tapasztalatok és észleletek, — mondja *Ableitner*, — ezen járványszerű betegségről azt eredményezték, hogy sem az okok, sem a betegség lényege és ragályos jellege felől tudományos tekintetben positiv támpontokat nem találtak, sem az ellen absolut gyógyerővel bíró szert. — Értekezését, — miután még az Anthraxra visszatérőleg *Pasteur*, *Joubert*, *Chamberland* és *Bernard* kísérleteit hozza emlékezetbe, — így végzi: Minthogy az újabb időben physikai és vegyi segédzerekkel feltalált határtalan számú állati, — s még nagyobb mennyiségű növényi élődi létez, melyek a szervi képződési viszonyokra pusztítólag hatnak: majdnem felvagyunk jogosítva annak felvételére, hogy valamennyi járvány és tömeges megbetegedés szintén ily élődi pusztító művén alapul, s azok az egyedüli okai ily betegségek létrejöttének, mire már a fertőtlenítésekkel eszközölt övrendszabályok is utalnak, s így sem a táplálási körülmények, sem éghajlat, talaj, tartózkodási hely, ápolás és gondozás betegségek előidézőiül nem lennének okozhatók, hanem csak mint azokat közvetítők.

Kisebb közlemények.

A bórsav, annak hatása s gyógyalkalmazása.

Semmer B. tanár nyomán.

(L a „Vet” 15 sz.)

Semmer tnr a bórsavval nagyobb állatokon is tett kísérleteket és pedig disznókon és lovakon, s nem felejtkezett meg a baromfin is vizsgálni a szer hatását.

A *disznókon* tett kísérletek a következők voltak: egy 2 és fél klo súlyú malacz tömény bórsav oldattal lett megmosva, mire a testmelege néhány tizedrész fokkal esett. Következő napon ugyanazon malacznak 0.6 grm bórsav 3%-os oldata lett hasürébe fecskendezve, mi a hőmérséknek 39.5°-ról 39.2°-ra esését és hasmenés felléptét eredményezte. — Három nap múlva ugyanazon malacznak hasürébe 1 grm-nyi bórsav 2%-os oldata vitetett be; minek hatása folytán a hő fél óra múlva elébb 39.9°-ról 39°-ra apadt; aztán 3 óra alatt 46.6°-ra emelkedett s további 4 óra alatt ismét 38.4°-ra süllyedt; egyszersmint erős hasmenés volt jelen.

Két nap múlva ismét ugyanazon malacznak 1 grm bórsavat két százalékos oldatban, a hasürbe fecskendeztek; minek következtében a hőmérsék 38.8°-ról öt óra alatt 40.4°-ra emelkedett s aztán 3 óra alatt ismét 39.6°-ra esett.

Rákövetkező napon ugyanaz az állaton 124 grm bórsav egy százalékos oldatának a mellürbe lett befecskendezése után a hő 38.4°-ról három óra alatt 40.9°-ra emelkedett, hányás és hasmenés állott be; s lassankint a hőmérsék ismét 38.8°-ra tért.

Egy 2½ klo súlyú malacznak 3 nap alatt 5 grm bórsavat adtak be, anélkül hogy lényeges változások mutatkoztak volna. Ezután egyszerre 2 grm adatván be, hányás következett. Másnapon ugyanazon malacznál 0.4 grm bórsav 5%-os oldatban 3 óra alatt a hőnek 37.8°-ról 40.6°-ra emelkedését s ismét visszaesését 34.5°-ra okozta s nagy hasmenés is állott be. Következő nap a malacz ismét 0.4 grm bórsavat a végbélen át, és 1.86 grmot a szájon át kapott; mire a hőmérsék 34.1°-ra süllyedve, az állat a következő éjjel elhullott. Bonczolása a hashártyát és beleket rendes állapotban, a bélnyákhártyát kissé duzzadtak tünteté fel; az agy és burkai vérdúsak, az agy gyomrocsookban vizenyős folyadék.

Ezen kísérletekből kitűnik, hogy 2—2½ klo súlyú malaczok mintegy 2 grmnyi bórsavat hátrány nélkül elbírnak; hasonlóképen lehet 1 grmnyit 2%-os oldatban a has- vagy melluregbe fecskendeni, anélkül, hogy hőemelkedésnél, — mely ismét a rendeshez visszatér — s hasmenésnél egyebet lehetne észlelni.

Lovakkal tett kísérletek a következő eredményt adták:

Egy 256 klo súlyú lónak 120 grm bórsavat adtak be; mire 5 óra alatt a hőmérsék 38.1°-ról 37°-ra apadt. Ugyanazon lónak a következő napon 0.06 grm bórsav 1

százalékos oldatát a jobb-, $1\frac{1}{2}$ %-os oldatát pedig a bal térdizületébe fecskendezték; hőmérséke 38.9° -ra szállt fel s aztán visszatért a rendesre. Harmadnapra ugyanazon lónak hasürébe 7 és fél grm bórsav 1%-os oldata lett befecskendezve s hőmérséke 39.5° -ra ment fel, s aztán visszatért 38.6° -ra. Két nap múlva amaz állatnak mellürébe fecskendeztek be 4 grmot 1 százalékos oldatban; mire annak hőmérséke 39.8° -ra emelkedett s a következő éjjel az állat elhullott.

Bonczolata a jobb oldali térdizületet rendesnek tüntet fel; a bal oldaliban, mely vörösödött, sok tiszta sárga synovia volt található. A hashártya, a fali úgy mint a zsigeri vörösödött, lobos; a hasürben mintegy 4 liternyi véres izzadmány; a mellhártya vörösödve s a mellürben 1 liternyi izzadmány volt.

Ezen kísérletek *) azt mutatják, hogy lovak már 1% oldatokat sem bírnak el a has- és a mellürbe fecskendezve; de igen az izületekbe. Belsőleg 120 grmnyi adag csak hőcsökkenést okozott.

Semmer trn még a *baromfira* is kiterjeszté figyelmét. Egy 1013 grm súlyú tyúknak 0.4 grm bórsavat $1\frac{1}{2}$ %-os oldatban fecskendett a hasürbe; mire annak hőmérséke 4 óra alatt 41.5° -ról 40.4° -ra süllyedt. Rákövetkező nap ugyanaz a tyúk 0.7 grmnyit szintén $1\frac{1}{2}$ %-os oldatban kapott hasürébe fecskendezve s a hőmérsék két óra alatt 41.2° -ről 39° -ra esett. Két nap múlva ismét ama tyúk hasürébe 1.24 grm 1%-os oldatban befecskendezve kapott s hőmérséke 41.2° -ról 41.8° -ra emelkedve, 3 óra alatt ismét 41.1° -ra esett vissza. Rákövetkező nap a tyúknak hasürébe 1.86 grmnyi bórsav 2%-os oldatát fecskendezték, s hőmérséke 4 óra alatt 41.3° -ról 38° -ra süllyedt, de másnap ismét 42.1° -ra felszállt; mire még egy grmnyi 3%-os oldatban fecskendeztetett hasürébe. A tyúk hőmérséke 39.2° -ra süllyedt s az állat hűdés folytán elhullott. Bonczoltatván, a befecskendezett folyadék egy része még jelen volt a hasürben; a hashártya és belek rendesek; az agy vérdús, gyomrocsaiban savós folyadék volt.

Tyúkoknak tehát hátrány nélkül lehet 1—1.5 grmnyit beadni a bórsavból s 2%-os oldatokat veszély nélkül a hasürbe fecskendezni.

A húsnak és tejnek eltartására vonatkozó kísérletek azt mutatták, hogy

a hús	$1\frac{1}{2}$ %-os	bórsav	oldatban	8 napig
„	1 „	„	„	11 „
„	2 „	„	„	18 „
„	4 „	„	„	21 „

megmaradt friss állapotban; továbbá

1-2 csepp	10%-os bórsav	oldat	30 grm	tejet	1 napig
3 csepp	ugyanolyan	oldat	ugyanannyi	„	3
4-5 csepp	„	„	„	„	5
7-8 csepp	„	„	„	„	8

*) Én egyetlen egy lovon tett kísérleteket nem tarthatok még elég meggyőzőknek. Dr N.

Tejnek megtartására tehát elegendő lenne 1 roszbórsav 500—1000 rész teje.

E sav tehát a gyógyászatban mint lázcsillapító, s a sebek, fekélyek s bőrbajok kezelésében gyógyszerül volna ajánlható.

Neumann taknyos lovakat is kezelte e szerrel s javulást igen, de gyógyulást nem ért el. Jó sikert aratott azonban friss sebeknél és csüdsömörnél.

Használható egyszersmint a húsnak és tejnek is eltartására. Dr. Nádaskay.

Észrevételek Oroszország állattenyésztéséről.

(Semmer trn nyomán)

Bogdanow Oroszország háziállatainak fajtái közül a következőket emeli ki: *Lófajták*: A *Kirgis-fajta*, kicsiny nem szép lovak, rövid végtagokkal, nagy fejjel, erősen kifejezett hátsó állcsonttal; igen megelegedő és kitaró állatok. — A *Kalmuk-fajt*; vastag fejű kicsiny állatok, rövid végtagokkal, nehéz utó s könnyű előtesttel; igen kitarók, jó futók, de rozszindulátúak, makacsak s félénkek. A *Kabardini fajta*, török-arab keresztezés származéka, a kaukasi hegyifajtákhoz tartozik. Középnagyságúak, erősek, szép idomzatúak, jó futók. — Ennél még szebb a *Karabachi fajta*; tiszta arab származású, aranyfényű szőrrel: erős, kitaró. — Az *Orlow-féle* ügető fajta, arab mén s dán és hollandi kancza után. — A *doni fajta*, középnagyságú, kitaró; a kozákok használatában.

A koci- és igáslovak közül kiemeli: a baschkiri, kicsiny, nem szép, de erős és igen kitaró (7—9 mrtfoldet futnak pihenés nélkül) fajtát; továbbá a watkai, obwini, schmudi fajtákat, estni kleppereket, az orlowi, meseni és bitjugi fajtákat. Külföldi fajták közül az arab és angol telivér igen elterjedt.

A szarvasmarha fajták 2 főcsoportba oszthatók: 1) hús- és igás-, 2) tejelő marha. A hús- és igás marhához tartoznak: a szürke tscherkess, a Kalmuk, Kirgis, baschkiri és Karakalpak marha; a Kalmuk igen igénytelen és edzett; továbbá a lithvániai és liviandi fajta.

A tejelő marhák: a holmogori, az orosz és annak keresztezései schweizi, tiroli, voigtlandi, frislandi, hollandi, angli, ayershirei, galloway stb. fajtákkal.

A juhajták közül a merinók felette finomított gyapjuval; a zigai fajta, hosszú, fehér gyapjuval; a Kudrut, goromba gyapjuval, a zsirosfarku, a tscherkess s az orosz fajta, mely utóbbi feloszlik a reschetilowi, aidari, bitjugi és romanow-juhokra.

Kadomzew és Krawzow tudósítanak, hogy a Kirgis pusztaságokon hózivataros és síkos teleken roppant veszteség van a marhában. Igy 1855—56 telén több mint 1 millió juh, s 60,000 drb marha veszett el; 1856—57-ben csak egy kerületben 200 ezer drb, 1861—62-ben 400 ezer, 1864—65-ben 160 ezer drb hullott el; 1872—73-ban az akmolini kerületben több mint 40 ezer ló veszett el. Az

összes kirgisi marhaállomány 563 ezer ló, 222 ezer sz. marha, 2.250.000 juh és 55 ezer tevé. A marhavész a kirgiseknek kevés veszteségeket okoz; megjelenésekor kis falkákra osztják a marhát, a betegeket azonnal leölik s elfogyasztják; hozzájuk mindig Oroszországból hurczolat-
tatik be.

(Revue f. Th.)

Dr. Nádaskay

K ü l ö n f é l é k .

Áldás az emberiségre, ha igaz — a mint a „Bp.” közli, — hogy t. i. Rokitsanszky tnr az emberi tudóvész ellen csalthatatlan gyógyszer-talált fel a *benzoasavas natron*-ban. Több eset igazolja ezt, a mennyiben az innsbrucki kórodáról a legveszélyesebb oly betegeket az említett szerrel kezelve, rövid idő múlva teljesen felépülve bocsátottak ki.

—y.

Állattenyésztési elvek. A londoni gazdakörben (Farmersclub), melynek Anglia kiválóbb gazdái mind tagjai, legutóbb állattenyésztési tények és elvek állapítottak meg hosszabb eszmecsere után. E szerint az apaállattól túlnyomólag a külsőt, az anyaállattól a belsőt öröklő az utód. A testalak, végtagok, mozgás, szőr, tollszíne stb. inkább az apáé, a belső szervezet jó és rossz tulajdonságai, a temperamentum, a véralkat, tejelési, tojási képesség, izomerő stb. az anyáé inkább. Egy normalis alkatu és régi származású apaállat praeponderantiája oly tetemes, hogy észrevehető jelei még a tizedik nemzedékben is fellelhetők. De egy külső hibája pl. egy csődör hibás állásu lába is, úgy bizonyos tarkajelek is sok nemzedékre kihatnak. A keresztezés csak tapasztalt tenyésztőnek való, ekkor is csak egyszer-kétszer történjék és azután a keresztezésből nyert állatok tenyésztessenek tovább — többszöri keresztezés ritkán vezet célhoz — de sőt néha káros is.

(E . . . s)

Baromfikivitelünk érdekében. A gazdák általában, de különösen a magyar gazda, semmi fontosságot sem tulajdonítanak a baromfitenyésztésnek, írja Dömötör László a „Gallus”-ban. A mely gazda a baromfit megtűri dörmögés nélkül, vagy ha látja, hogy a gazdasszony a szakajtó eleséget kiviszi az aprójószágoknak s megállja szó nélkül, az már vagy papucskormány alatt van, vagy valamely különös jó fajtája az embereknek. Mert bizony általánosan azt tartják a férfiak, hogy az aprójószág keressen magának. És azon gazdasszonyt, ki az aprójószágot a kamarából a készből eteti, éppen nem tartják valami jó gazdasszonynak. Van is valami a dologban, mert vannak esetek, hogy midőn az aprójószágot a piacra küldjük, azért nem adják meg a megfelelő árt, úgy hogy ily esetben a feletett eleség ára sem kerül meg. — S így könnyű a kalkulus, t. i. a már meglevő bizonyost a bizonytalanért kiadni, bizony nem örömet teszszük. De viszont, hogy a piacon nincs ára az aprójószágoknak, az is nagyon természetes. Földmivelő ország lévén, a maga szükségletére valót min-

denki maga neveli, fogyasztó közönségünk pedig alig van; kereskedőink, iparosaink száma csekély s azok is leginkább a nagy városokban vannak összpontosulva; gyárunkasaink pedig szintén számba sem vehetők. A termelés és fogyasztás tehát daczára annak, hogy baromfi-tenyésztésünk csekély, még sincs arányban. Hozzájárul még az is, hogy rendszeren rohamosan vitetik a piacra az aprójószág, leginkább őszszel; s ekkor azután a vevő tetszése szerint szabja meg az árat. Ha azonban rendszeres tenyésztést üznénk s aprójószágunknak nemcsak hazai nagy városainkban keresnénk piacot, de azt külföldre szállítva, ott is értékesíteni iparkodnánk, nem megvetendő jövedelmi forrásul szolgálna. Lássuk p. o. Franciaországot, honnan 1871-ben a tojáskivitel Angliába 500 millió felül emelkedett és napról-napra emelkedőben van, úgy hogy az aprójószágból az évi bevétel évenként bátran feltehető 120—150 millió forintra. Ezen számot Magyarország is könnyen elérhetné; mert azt lehet mondani, hogy az aprójószág sikeres tenyésztésére megkivántató minden tényező megvan, csak azt kellőleg felkaroljuk. Azután pedig az értékesítésre vezető utakat és módokat felkeresük. Első volna mindenesetre, az aprójószágot mindig javított tetszetős alakban állítani a piacra. Végre pedig társulatokat kellene alkotni a tömeges piacra szállításra. Mert egy egész társulat szállítván nevelendő aprójószágát a piacra, azt az egész év folytán folytonosan teheti, mi által a vevőt nemcsak megszerzi, de meg is tartja; s nagyobb mennyiségben szállítván, kevesebb költséggel járna, mert az megoszlik. De főtekintet érdemel az, hogy nem volnának kénytelenek a tenyésztők a kereskedő közvetítésére szorulni s a nyereséget annak a zsebébe juttatni.

(E . . . s)

Kisbéren szept. 24-én tartatott meg az állami lovak árverése. Az árverésnél igen szép árak érettek el, mert a nagy számban megjelent vevők között magyarországiakon kívül számos ausztriai is volt. A három és négy éves kanczák átlaga 702 forint. A kisorolt nagykörösi és székesfehérvári méntelepbeli herélteké 495 firt volt a legmagasabb ár. Legnagyobb ára volt a Holbein ezredes által 1080 firton megvett Pride of England norfolki 4 éves kanczának.

(E . . . s)

A fővárosi marhavásár hanyatló állapota a fővárosi tanács figyelmét végre komolyan magára vonta. Az ismeretebb marhakereskedők és mészárosokból értekezletet hívott össze, mely Horváth János elnöke alatt tegnap tanácskozott is, és előadta nézeteit a marhavásár hanyatlásának okairól, egyszersmind javaslatokat adván a bajok megszüntetése iránt. Az értekezlet négy pontba foglalta össze a bajokat. — A hanyatlás főoka az Oláh- és Szerbországok irányában fennálló vesztegzár, mi azt eredményezi, hogy szép példány marhák vásárunkra alig hozatnak. Szükséges volna e vesztegzárt oly megszorítással szüntetni meg, hogy a behozandó marhákat csak a budapesti piacon lehessen értékesíteni. Baj az, hogy a szem

lélő-bizottságok nincsenek helyükön, sokszor egy tagját sem lehet megtalálni s így a le- és felrakodás gyakran nagy kellemetlenségekkel és késedelemmel van összekötve. Baj, hogy a marhalevelek a községekben hibásan állítatnak ki, s ezért az itteni piacon szigorúan büntetik a felhajtót, ha nem ő is a hibás. Végül nincs a vásártéren oly közeg, ki a vitáskérdésekben bíraskodjék, a vásárfelügyelő meg nem szakértő és következetes bíró. E három utóbbi ok odahat, hogy marhakereskedőink Bécs felé gravitálnak, hol a marhalevelekért, ha azok nem a hajtó vétességéből roszak, nem büntettetnek; hol a szemlélőbizottságok pontosan működnek; hol igazságos és szakszerű vásári bíraskodás van. Nálunk is kellenek ily közegek; egy 3 tagu szakbizottság lenne jó. — A tanács e pontokat mielőbb tárgyalni fogja.

A közvágóhídon szeptember 23-án az udvar számára Krausz Károly mészáros úgy szépségre, mint nehézségre ritka magyar ökröt vágott le. Az ökör, mely oly fiatal volt még, hogy borju foga van, 1020 azaz egyezer húsz kilogramm súlyú. A többi mészárosok és kereskedők egész búcsujárást rendeztek a ritka állat bámulására.

(E . . . S)

A lótenyésztés emelésére alakult részvénytársaság tegnap az egykori omnibusztelep összes épületeit és telkeit átvette. Az igazgatóság ezen építkezéseket rövid idő alatt kijavíttatni szándékozik. A társaság ezévi október 5—7-ig Debreczenben lóvásárt s november 9—11-ig Budapesten lóvásárt és lóárverést rendez. — Az angol kormány által megvásárolt 400 lovat a társaság már átadta.

Hús-szállítás Aradról Angliába. Egyik elsőrendű angol cég két képviselője, — írja az „Alföld”, — fordult meg a napokban városunkban (Aradon), nevezetesen a „Neumann-testvérek” nagygyáros cégüknél, s tárgyalásokba bocsátkozott egy helyben megindítandó s nagymennyiségű húsnak állandóan Angliába szállítását célzó üzlet megkötése végett. Hetenként ez angol cég számára mintegy négyszáz hizott ökör vágatnék le, s annak husa külön e célra készített légmentes vasuti kocsikban innen egyenesen Angliába szállítatnék. Az említett nagy húsmennyiséget a helybeli összes szeszgyárosok állítanák ki; a föltételek az illető angol cég képviselőinek már tudtukra adattak, s néhány hét alatt remélhetőleg ezen egész vidékünk marhatenyésztésének igen nagy lendületet adni hivatott s pénzügyi tekintetben is rendkívüli előnyös üzlet véglegesen megkötve leendő.

A keleti marhavész Romániában még mindig egyredül, mi azonban örvendetes jelenség benne, hogy hazánk határaitól elvonul. A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter, mihelyt lehetséges lesz, némileg enyhíteni fogja a jelenlegi szigorú határozat, mi a kereskedelemre máris nagy pangást idézett elő.

(E . . . s).

Értesítés a keleti marhavész állásáról s egyéb ragályos és járványos állati betegségekről, szeptember hó 17-től bezárólag szeptember hó 22-ig.

1. Magyarország.
2. Horvát-Szlavonország és a horvát-szlavon katonai határvidék területe vézmentes.

3. A fiumei tengerészeti hatóságnak távirati értesítése szerint Fiumében és vidékén az állategészségi állapot teljesen kielégítő.

A magyarországi hasznos háziállatok közt uralgó ragályos és járványos betegségek rovatos kimutatása:

Megye	Község	Az állatok faja és darabjainak száma	A kór megnevezése	Elhullott, vagy gyógykezelésben
Abonyi	Makranz	1 db szmarha	lépfene	elhullott
Alsó-Fehér	Nagy-Enyed	1 „ bivaly	„	„
		1 „ ló	rühkór	gyógyk.
Arad	Szemlak	1 „ „	takonykór	kiirtatott
Baranya	Monostor	2 „ „	rühkór	gyógyk.
	Bicsérd	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
Bihar	Zsaka	2 „ ló	takonykór	kiirtatott
Brassó	Brassó város	2 „ „	„	„
	Fekete halom	3 „ bivaly	lépfene	elhullott
Csik	Gy.-Sz-Miklós	1 „ „	„	„
		1 „ sz.marha	„	„
Esztergom	Esztergom	3 „ ló	takonykór	kiirtatott
	Párkány	1 „ „	„	„
	Kirva	1 „ „	„	„
	Nagy-Sáp	1 „ „	„	„
	Lábatlan	1 „ „	„	„
Komárom	Kocs	1 „ „	„	„
	Szent Péter	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
Liptó	N.-Bobroc	3 „ „	tüdövész	kiirtatott
Maros-Torda	M.-Vásárhely	2 „ „	lépfene	elhullott
		1 „ ló	takonykór	kiirtatott
		1 „ „	bőrféreg	„
	Felfalu	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
Nagy-Küküllő	Szegesvár	2 „ ló	takonykór	kiirtatott
	Ápold	2 „ „	„	„
Pest - Pilis - Solt-Kis-Kun	Budapest főv.	1 „ „	„	„
Sáros	Alberti	1 „ „	„	„
	Stefuró	1 „ juh	himlő	elhullott
	Várj ufalva	15 „ „	„	gyógyk.
		12 „ „	„	elhullott
Szoln-Doboka	Meleg-Földv.	1 „ ló	takonykór	kiirtatott
Temes	Keresztes	1 „ „	lépfene	elhullott
Torontál	N.-Kikinda	1 „ „	takonykór	kiirtatott
Ung	Vinna	1 „ „	lépfene	elhullott
Vas	Köszeg	1 „ „	„	„
Zemplén	B.-Szerdah.	1 „ „	„	„
	Ublya	1 „ „	rühkór	gyógyk.
	Legyes-Bénye	1 „ „	takonykór	kiirtatott
	Llubise	1 „ sz.marha	tüdövész	elhullott
	Szbugya-Hr.	1 „ „	„	„
	Vécse	11 „ „	lépfene	„
	Alsó-Hrabóc	4 „ „	„	„
		2 „ ló	„	„
	Kladzan	3 „ sz.marha	„	„
	Kuusin	1 „ „	„	„
	Ciroka-Béla	3 „ „	„	„

Jegyzet. I. A ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai alkalmaztatnak.

II. A keleti marhavész kivételével azon ragályos és járványos betegségek, a melyek a mult heti kimutatásban benfoglaltak és ezen értesítésben elő nem fordulnak, megszünteknek tekintendők.

4. Az osztrák tartományokban újabb értesítés szerint Dalmáciában a ragusai kerületben Klisevo és Lacroma kerületben uralg.

Kelt Budapesten, 1879. évi augusztus hó 31-én.

24295 sz. A földmivelés-, ipar és kereskedelemügyi m.

kir. ministerium állategészségrendőri osztálya.